

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1
www.nkp.cz

nielsen | ADMOSPHERE

Nielsen Admosphere
Českobratrská 2778/1
130 00 Praha 3
www.nielsen-admosphere.cz

Ústav pro českou literaturu AV ČR
Institute of Czech Literature of the CAS

Ústav pro českou literaturu, v. v. i.
Na Florenci 3
110 00 Praha 1
www.ucl.cas.cz

Čtení v čase koronavirové pandemie – tisková zpráva

Koronavirová pandemie a s ní spojené omezení volnočasových aktivit **výrazně zvýšila mediální aktivity** české (internetové) populace 15+. Čtenářství knih české populace 15+ však zásadním způsobem neovlivnila; k významnému zvýšení čtení knih došlo zejména u pravidelných čtenářů, jak ukazují výsledky výzkumu Čtení v čase koronavirové pandemie, který realizovala Národní knihovna ČR (ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu ČR a společností Nielsen Admosphere).

Základní zjištění

Dopady koronavirové pandemie na mediální aktivity české populace

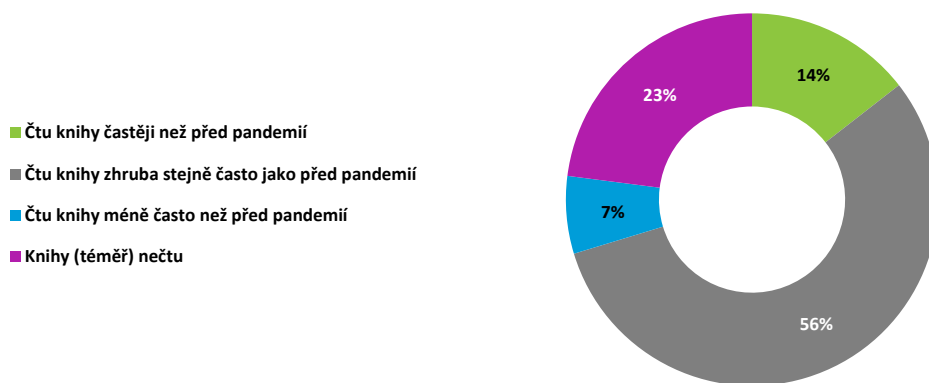
K aktivitám s největším nárůstem (rozdíl v počtu těch, kdo se dané aktivitě věnují více než v době před pandemií a méně než v době před pandemií) patří sledování filmů a seriálů (+24 % růst), četba textů na internetu (+23 %), využívání sociálních sítí (+19 %), sledování zpravodajství (+19 %) a sledování televize (+18 %). Naopak k mediálním aktivitám, kterým se v době pandemie věnujeme zhruba se stejnou intenzitou jako před ní, patří poslech audioknih, četba elektronických knih a poslech rozhlasu.

Koronavirová pandemie se nejvíce odrazila v mediálním chování nejmladší generace (15–24 let), u níž došlo k daleko vyššímu nárůstu u většiny mediálních aktivit než u generací jiných.

Jak ovlivnila pandemie čtení a získávání knih?

Přestože se většina čtenářů knih přiklání k názoru (66 % určitě ano / spíše ano), že si čtením knih odpočinou lépe než sledováním televize, seriálů nebo filmů, patří tato činnost k mediálním aktivitám, které pandemie zvýšila u české populace 15+ pouze mírně (+7 %), výrazně více však u těch, kdo se čtení věnují pravidelně (+18 %).

Graf 1. Jak často čtete knihy (v tištěné i elektronické formě) v době koronavirové pandemie?

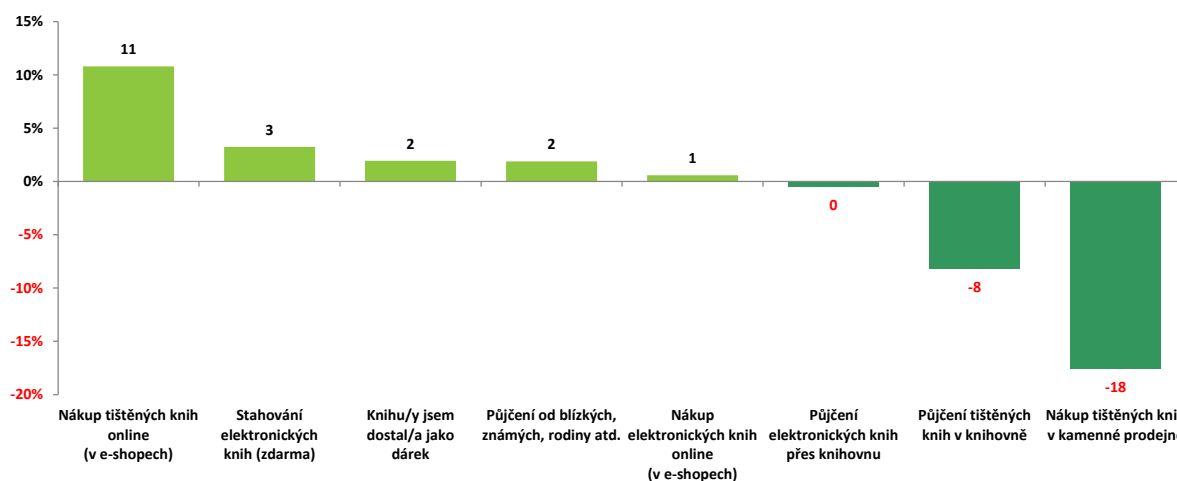

Zdroj: Národní knihovna – Nielsen Admosphere. Čtení v čase koronavirové pandemie, únor 2021, základ=1005 (celý vzorek)

Významná část čtenářů uvedla, že má na čtení knih nyní více času než v době předpandemické (38 % určitě ano / spíše ano) a řada čtenářů se také snaží čtením knih vyvažovat čas strávený před monitorem počítače (44 % určitě ano / spíše ano). Na část čtenářů však působí aktuální pandemie negativně, zhruba pětina čtenářské obce uvedla, že vinou stresu a nejistoty v době koronavirové pandemie se na čtení knih soustředí hůř než předtím; necelá pětina čtenářů nemá aktuálně na čtení knih náladu.

Přestože knihkupectví byla značnou část uplynulého roku zavřena, výsledky výzkumu naznačují, že koronavirová pandemie nákup knih (alespoň z pohledu respondentů) zase tolik významně neovlivnila. Změnil se však zásadně způsob získávání knih. Naše chování (tj. jednotlivé aktivity spojené s pořizováním knih) ukazuje následující graf. Jak patrně, téměř o pětinu se snížil počet těch, kteří nakupují knihy v tradiční (kamenné) prodejně, naopak narostly všechny aktivity v online prostředí, zejména nákup tištěných knih v online obchodech. Knihy jsme také méně často získávali v knihovně.

Graf 2. Způsob získávání knih – rozdíl v odpovědích častěji než v období před pandemií a méně často než v období před pandemií

Zdroj: Národní knihovna – Nielsen Admosphere. Čtení v čase koronavirové pandemie, únor 2021, základ=1005 (celý vzorek)

Pandemie a knihovny

Zavření knihoven vadí (určitě ano / spíše ano) zhruba třetině české veřejnosti 15+, výrazně více však mladým lidem 15–24 let (44 %) a pravidelným čtenářům (52 %). Také více než polovině rodičů (56 %) nezletilých dětí vadí, že děti nemohou navštěvovat knihovnu.

Zhruba 8 % české veřejnosti využilo v době uzavření knihoven služeb otevřených digitálních knihoven –, opět výrazně častěji nejmladší generace 15–24 let, z níž mnozí potřebují knihy pro své studium (20 %).

Názory rodičů dětí 6–18 let

Součástí výzkumu byla také sada otázek týkající se mediálních aktivit nezletilých dětí (6–18 let), směřovaná na jejich rodiče. Z výpovědí rodičů vyplývá, že míra růstu některých mediálních aktivit u dětí a mládeže je zcela zásadní. Největší nárůst ve srovnání s dobou předpandemickou vykazuje (dle rodičů) **hraní her na mobilním telefonu/počítači/notebooku/tabletu** (+41 % těch, kteří hrají častěji než před pandemií po odečtení těch, kteří hrají méně často), následováno **využíváním sociálních sítí** (+38 %) a **sledováním filmů a seriálů na různých zařízeních** (+35 %). Výrazně narostl také podíl dětí, které **sledují častěji než před pandemií televizi** (+22 %). Na opačném konci se nachází poslech audioknih, kterému se děti (dle rodičů) věnují zhruba stejně jako v době před pandemií. Výrazněji se doba pandemická (dle rodičů) nepromítla ani do čtení knih u dětí (+7 %), zato však narostla četba textů na internetu (+16 %).

V názorech na vliv pandemie na čtenářství dětí nejsou rodiče jednotní. Výsledky výzkumu naznačují, že část dětí má sice nyní na čtení díky chybějícím mimoškolním aktivitám více času, na druhou stranu někteří se na čtení hůř soustředí. Téměř polovina rodičů také uvedla,

že děti mají v době distanční výuky problémy se zvládnutím školních povinností a na čtení knih jim nezbyvá dost času. Většina rodičů (64 %) se shodne na tom, že děti dnes po náročné online výuce nesáhnou raději po knize, ale spíš si pustí nějaký film nebo seriál.

Výpovědi rodičů odrážejí také **převažující nespokojenost s online** výukou (dětem vyhovuje méně než běžná školní výuka podle 66 % rodičů), ale také obavy rodičů z dopadu času stráveného na digitálních zařízeních na jejich děti.

Závěry

Koronavirová pandemie se nijak výrazně nepodepsala na čtenářství české populace 15+, ba ani na nakupování knih. Do značné míry však vychýlila naše mediální chování, což má i své důsledky na samotné podoby čtení: daleko více se zvýšil počet těch, kteří čtou **krátké (servisní) texty v online prostředí**, než těch, kteří čtou knihy. I v této době se však potvrdilo, co známe z předchozích výzkumů, a sice že **nárůst mediálních aktivit nejde proti čtení**. Čtenáři (knih) vykazují i výrazně větší účast u většiny jiných médií než nečtenáři. Z hlediska čtenářského chování, jak jsme se o něm dozvěděli zejména z volných výroků respondentů, se ukazuje, že pandemie na jedné straně sice poskytla lidem větší množství času, které je možno věnovat čtení, na straně druhé jim však vzala psychickou pohodu se čtení plně oddat, což nejvíce vystihuje tento výrok jednoho respondenta: „Motivace na čtení se zvýšila, ale soustředění při četbě jde nyní hůře.“

Technické údaje

Průzkum provedla agentura Nielsen Admosphere. Byl zacílen na internetovou populaci (15+). Sběr dat proběhl od 5. do 10. února 2021 na reprezentativním vzorku 1 005 respondentů a data byla sbírána metodou CAWI (sběr online). Výsledky tohoto výzkumu budou publikovány na webu, v časopisech a v útlé publikaci.

Další informace :

Mgr. Hana Friedlaenderová (Nielsen Admosphere)

e-mail: Hana.Friedlaenderova@admosphere.cz

mobil: 604 265 277

PhDr. Vít Richter (Národní knihovna ČR)

e-mail: vit.richter@nkp.cz

mobil: 603 223 627

Prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.)

e-mail: travnicek@ucl.cas.cz

mobil: 776 803 874